

Sygn. akt II BP 7/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa B. P.

przeciwko Funduszowi Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych z siedzibą w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 4 grudnia 2013 r.,

skargi strony pozwanej o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P.

z dnia 16 listopada 2012 r.,

oddala skargę.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 sierpnia 2012 r. Sąd Rejonowy w L. zasądził od Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych z siedzibą w W. na rzecz B. P. kwotę 1.126 zł wraz z ustawowymi odsetkami tytułem odprawy. Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne. Powódka w okresie od

1 lipca 2007 r. do 31 stycznia 2009 r. była zatrudniona w „M. T.” Spółce z o.o. z siedzibą w R. jako szwaczka. Łącząca strony umowa o pracę uległa rozwiązaniu na mocy zawartego w dniu 29 stycznia 2009 r. porozumienia stron, w którym jako przyczynę jej rozwiązania wskazano „zmniejszenie zatrudnienia z przyczyn dotyczących zakładu pracy”. Od dnia 1 lutego 2009 r. powódka podjęła zatrudnienie jako szwaczka w „K.” Spółce z o.o. na podstawie zawartej w dniu 30 stycznia 2009 r. umowy o pracę. Spółka ta wydzierżawiła maszyny krawieckie użytkowane dotychczas przez spółkę „M. T.”. Postanowieniem z dnia 13 marca 2009 r. sąd gospodarczy oddalił wniosek o ogłoszenie upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika „M. T.” Spółki z o.o. ustalając, że jej majątek nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego. Spółka „M. T.” nie wypłaciła na rzecz swoich pracowników, w tym powódki, wynagrodzenia za pracę za miesiące grudzień 2008 r. oraz styczeń 2009 r. oraz odpraw z tytułu rozwiązania umów o pracę z przyczyn niedotyczących pracowników. Pozwany Fundusz w dniu 16 czerwca 2009 r. postanowił zaspokoić roszczenia powódki z tytułu niewypłaconego wynagrodzenia za pracę oraz odmówił wypłaty odprawy pieniężnej, wskazując, że przesłanka do nabycia prawa do tego świadczenia nie została spełniona z tej przyczyny, iż nie doszło do rozwiązania umowy o pracę z powódką, która została przejęta przez kolejnego pracodawcę - Spółkę „K”. Prawomocnym wyrokiem z dnia 29 września 2009 r. Sąd Rejonowy w R. zasądził od Spółki „M. T.” na rzecz powódki odprawę w kwocie 1.126 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że wyrok z dnia 29 września 2009 r. zasądający na rzecz powódki odprawę przewidzianą w ustawie z dnia 23 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania umów o pracę z przyczyn niedotyczących pracowników, stanowił prejudykat w rozumieniu art. 365 § 1 k.p.c., który wiąże pozwany Fundusz jako organ administracji publicznej. Z dniem 1 stycznia 2012 r. podmiotem biernie legitymowanym w sprawie stał się - w miejsce Funduszu, posiadającego do końca 2011 r. odrębną osobowość prawną - minister właściwy do spraw pracy, a zatem podmiot spełniający kryteria do uznania za „organ państwowy” w rozumieniu art. 365 § 1 k.p.c. Potwierdza to również treść art. 5 § 2 pkt 3 k.p.a, który pod pojęciem organu administracji publicznej statuuje „ministrów, centralne organy administracji rządowej, wojewodów, działające w ich

lub we własnym imieniu inne terenowe organy administracji rządowej (zespolonej i niezespalonej), organy jednostek samorządu terytorialnego oraz organy i podmioty wymienione w art. 1 pkt 2". Skoro zatem w momencie zamknięcia rozprawy po stronie pozwanej występował podmiot, który z mocy prawa był związany treścią wyroku zasądzającego na rzecz powódki kwotę 1.126 zł tytułem odprawy należnej w związku z rozwiązaniem umowy o pracę z przyczyn nie dotyczących pracownika, to za niedopuszczalne należy uznać dokonywanie ustaleń sprzecznych z treścią sentencji tego wyroku, jak również orzekanie z pominięciem wskazanego rozstrzygnięcia.

Wyrokiem z dnia 16 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy w P. oddalił apelację pozwanego Funduszu od powyższego wyroku, dzieląc ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu pierwszej instancji i powołując się dodatkowo na stanowisko zaprezentowane w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2002 r., IV CKN 1073/00.

Sąd Okręgowy dodatkowo wskazał, że po pierwsze - pozwany Fundusz nie podważył niewypłacalności byłego pracodawcy powódki, po drugie - art. 23¹ § 1 k.p. „nie miał zastosowania w realiach przedmiotowej sprawy” i po trzecie - okoliczności faktyczne sprawy związane z istnieniem prawomocnego wyroku z dnia 29 września 2009 r. były wystarczające do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o treść art. 365 § 1 k.p.c. „w związku z przepisami ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych”.

W skardze pozwany Fundusz wniósł o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu drugiej instancji, zarzucając naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 365 § 1 k.p.c. polegające na przyjęciu, że przepis ten znajduje w niniejszej sprawie zastosowanie i powoduje automatyczne związanie Sądu wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 29 września 2009 r. (sygn. akt IV P .../09) bez potrzeby prowadzenia własnego postępowania dowodowego oraz czynienia własnych ustaleń, pomimo braku tożsamości przedmiotowej oraz podmiotowej obu tych spraw. Skarżący wskazał, że zaskarżone orzeczenie jest niezgodne z art. 365 § 1 k.p.c., nie przysługiwała od niego skarga kasacyjna ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia (1.126 zł) i brak jest podstaw do jego wzruszenia w drodze innych środków prawnych. Skarżący uprawdopodobnił wyrządzenie szkody

spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy, dowodem wypłaty zasądzonej wyrokiem należności wraz z odsetkami i kosztami postępowania (łącznie 1.879 zł).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest nieusprawiedliwiona.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, za orzeczenie niezgodne z prawem w rozumieniu art. 424¹ § 1 k.p.c. i art. 417¹ § 2 k.c. uznać można orzeczenie, które jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo zostało wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa o charakterze oczywistym i niewymagającym głębszej analizy prawniczej. Niezgodność z prawem orzeczenia rodząca odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa musi mieć zatem charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty. Tylko w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności (por. np. wyroki: z dnia 25 maja 2007 r., I CNP 17/07, LEX nr 286765; z dnia 17 października 2012 r., I CNP 13/12, LEX nr 1293664 oraz postanowienie z dnia 5 października 2012 r., IV CNP 8/12, LEX nr 1231326 i powołane w nich orzeczenia).

Z motywów zaskarżonego skargą wyroku wynika, że jego podstawę stanowił w pierwszym rzędzie stan prawny istniejący w chwili zamknięcia rozprawy przed Sądem Rejonowym (art. 316 § 1 k.p.c.), zgodnie z którym z dniem 1 stycznia 2012 r. skarżący uzyskał status podmiotu określonego w art. 365 § 1 k.p.c. Ocenę tę skarżący kwestionuje wywodem, że w cechującym się równością stron postępowaniu sądowym nie występował w charakterze „organu dysponującego władztwem” oraz nie posiadał statusu organu państwowego w dacie odmowy wypłaty świadczenia. Zdaniem skarżącego, w tej sytuacji Sąd drugiej instancji dopuścił się obrazy art. 365 § 1 k.p.c. wskutek przyjęcia związania prawomocnym (choć wadliwym) wyrokiem z dnia 29 września 2009 r. pomimo braku tożsamości stron obu postępowań.

Stosownie do art. 365 § 1 k.p.c. prawomocny wyrok wiąże strony oraz sąd, który wyrok ten wydał, a nadto również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach wskazanych w ustawie także inne osoby. W orzecznictwie przyjmuje się, że wynikające z art. 365 § 1 k.p.c. związanie treścią prawomocnego orzeczenia oznacza nakaz przyjmowania przez podmioty w nim wymienione, że w objętej orzeczeniem sytuacji faktycznej stan prawny przedstawia się tak, jak to wynika z sentencji wiążącego orzeczenia. Żaden zatem sąd i organ nie mogą kwestionować faktu wydania orzeczenia i jego treści, istnieje bowiem obowiązek poszanowania prawomocnego orzeczenia przez wszystkie sądy i organy państwowe, co nie pozwala tym organom na bezpośrednią jego zmianę lub uchylenie przy okazji rozpoznawania innych spraw (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 3 października 2012 r., II CSK 312/12, LEX nr 1250563 i z dnia 17 lutego 2012 r., III PK 53/11, LEX nr 1214594 oraz wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 15 listopada 2012 r., I OSK 1172/11, LEX nr 1291310, w którym stwierdzono, że podmioty wymienione w art. 365 § 1 k.p.c., w tym organy publiczne, których rozstrzygnięcia podlegają kontroli sądowej, są związane faktem i treścią prawomocnego orzeczenia sądu. *Ratio legis* tego przepisu polega bowiem na tym, że gwarantuje ona zachowanie spójności i logiki działania organów państwowych, zapobiegając funkcjonowaniu w obrocie prawnym rozstrzygnięć nie do pogodzenia w całym systemie sprawowania władzy).

Odnosząc się do zastosowanej przez skarżącego konstrukcji zarzutu naruszenia art. 365 § 1 k.p.c. należy stwierdzić, że - wbrew zawartym w skardze wywodom - zagadnienie wynikającego z tego przepisu zakresu związania prawomocnym wyrokiem jest kontrowersyjne i niejednolicie rozstrzygane w judykaturze Sądu Najwyższego. W części orzeczeń (w tym przytoczonych przez skarżącego) przyjmuje się, że związanie rozstrzygnięciem określonej kwestii w innej sprawie występuje tylko w granicach podmiotowych prawomocności, czyli w sprawie, w której występują te same strony lub osoby objęte prawomocnością rozszerzoną na podstawie przepisu szczególnego. W braku tożsamości podmiotowej rozstrzygnięcie określonego zagadnienia przy orzekaniu w jednej sprawie nie wyłącza dopuszczalności jego badania i oceny w innej sprawie. Osoby, które nie były stronami i których nie obejmuje z mocy przepisu szczególnego

rozszerzona prawomocność materialna wcześniejszego wyroku, nie są pozbawione możliwości realizowania swego prawa we własnej sprawie, także wtedy, gdy łączy się to z kwestionowaniem oceny wyrażonej w innej sprawie w zakresie przesłanek orzekania. W rezultacie sąd cywilny w innej sprawie jest uprawniony do dokonywania własnych ustaleń faktycznych i ich oceny prawnej w procesie toczącym się pomiędzy innymi stronami (por. np. wyroki: z dnia 28 czerwca 2007 r., IV CSK 110/07, LEX nr 488981; z dnia 22 czerwca 2010 r., IV CSK 359/09, OSNC 2011 nr 2, poz. 16; z dnia 23 sierpnia 2012 r., II CSK 740/11, LEX nr 1231481 oraz z dnia 7 grudnia 2012 r., II CSK 143/12, LEX nr 1288628). Jednakże wyrażany jest również pogląd, że związanie prawomocnym wyrokiem oznacza, że sąd zobowiązany jest uznać, iż kwestia prawna, która była już przedmiotem rozstrzygnięcia w innej sprawie, a która ma znaczenie prejudycjalne w sprawie przez niego rozpatrywanej, kształtuje się tak jak to przyjęto w prawomocnym wcześniejszym wyroku. W przeciwnym razie wyroki sądowe miałyby walor jedynie opiniujący, a nie stanowczy i imperatywny. Oznacza to, między innymi, że jeżeli sąd prawomocnym wyrokiem orzekł o określonym prawie lub zobowiązaniu, to wszystkie sądy obowiązane są uznać, że w dacie zamknięcia rozprawy poprzedzającej wydanie tamtego orzeczenia takie prawo lub zobowiązanie istniało. W innej sprawie możliwe jest zatem wyłącznie badanie, czy ustalone prawomocnym wyrokiem prawo ustało lub zobowiązanie wygasło (por. np. wyroki: z dnia 12 lipca 2002 r., V CKN 1110/00, LEX nr 74492; z dnia 7 stycznia 2004 r., III CK 192/02, LEX nr 599542 oraz z dnia 29 listopada 2012 r., II CSK 181/12, LEX nr 1294476 i powołane w nim orzeczenia).

Skarżący, powołując się na „występujące w sprawie zagadnienie prawne”, zdaje się skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku utożsamiać ze skargą kasacyjną. Tymczasem ta pierwsza nie zastępuje wynikającej z zarzutu naruszenia prawa skargi kasacyjnej, ale wymaga oceny, że kwestionowany wyrok jest niezgodny z prawem w rozumieniu art. 424¹ k.p.c., a więc nie tylko naruszający prawo, ale również sprzeczny z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami i z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo wydany w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej

analizy prawniczej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2006 r., I BP 1/06, OSNP 2007, nr 15-16, poz. 216). W tym kontekście należy mieć na uwadze, że wytykane w ramach podstaw skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku wady postępowania poprzedzającego wydanie skarżonego orzeczenia, choćby istniejące, nie zawsze powodują niezgodność orzeczenia z prawem (por. art. 424⁴ k.p.c.), a jeśli nawet tak się dzieje, to przepisy wskazane jako naruszone w ramach podstaw nie muszą być - i często nie są - tożsame z przepisami (przepisem), z którymi orzeczenie jest niezgodne (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2006 r., III CNP 23/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 140). Skoro istotą przedmiotowej skargi jest stwierdzenie niezgodności zaskarżonego orzeczenia z prawem, a więc konkretnym jego przepisem lub przepisami (por. postanowienie z dnia II BU 2/10, LEX 653670), a samo uchybienie procesowe wytknięte w ramach podstawy obrazy przepisów postępowania nie musi przecież powodować skutku w postaci niezgodności orzeczenia z prawem, to w przypadku, gdy podstawą skargi jest naruszenie przepisów postępowania i skarżący kwestionuje zasadność merytorycznego rozstrzygnięcia sądu - powinien wskazać przepis prawa materialnego, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne (por. postanowienie z dnia 7 sierpnia 2013 r., II CNP 17/13, LEX nr 135424). Wyrok jest bowiem niezgodny z prawem nie dlatego, że zapadł z naruszeniem przepisów postępowania, ale z tego względu, iż narusza określony przepis (przepisy) prawa materialnego (por. postanowienia: z dnia 26 sierpnia 2008 r., III BP 3/08, OSNP 2010, nr 1-2, poz. 13 oraz z dnia 13 marca 2012 r., II BP 18/11, LEX nr 1215142).

Takiego przepisu skarżący nie wskazuje, pomimo że podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia stanowiła również ocena Sądu drugiej instancji, iż „art. 23¹ § 1 k.p. nie miał zastosowania w realiach przedmiotowej sprawy”.

Z powyższych względów zaskarżony wyrok nie może być uznany ani za sprzeczny z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć, ani za wydany w wyniku oczywiście błędnej wykładni lub wadliwego zastosowania prawa, widocznych bez głębszej analizy prawniczej.

Powoduje to oddalenie skargi na podstawie art. 424¹¹ § 1 k.p.c.

